

A close-up portrait of Haydar Ergülen, a man with a full beard and glasses, looking directly at the camera. His hand is resting on his chin.

Haydar ERGÜLEN ile Söyleşi

Konuşan:
Mehmet ÖZTUNÇ

1 4 Ekim 1956'da Eskişehir'de doğdu. İlk ve ortaokulu Eskişehir'de okudu. Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi Sosyoloji Bölümü'nü bitirdi. Çeşitli gazetelerde yazarlık yaptı, bir süre reklam ajansında çalıştı. Hâlen gazete yazılarına, üniversitede verdiği derslere devam ediyor.

İlk şiiri 1972'de Eskişehir'de *Deneme* dergisinde "Umur Elkan", ilk yazısı da aynı yıl *Yeni Ortam* gazetesinde "Mehmet Can" adıyla yayımlandı. *İstanbul'da Üç Çiçek* (1983) ile *Şiir Atı* (1986) dergilerini yayıma hazırlayanlar arasında yer aldı. 1979'dan başlayarak *Somut*, *Felsefe Dergisi*, *Türk Dili*, *Yusufluk*, *Yarın*, *Yeni Biçem*, *Gösteri*, ile *Varlık* dergilerinde şiirler yayımlandı.

Şiir kitaplarından bazıları: *Karşılığını Bulamamış Sorular* (1981), *Kırk Şiir ve Bir* (1997), *Toplu Şiirleri: Nar* (I. Cilt, 2000) - *Hafız ve Semender* (II. Cilt, 2002), *Keder Gibi Ödünç* (2005), *Üzgün Kediler Gazeli* (2007), *Zarf* (2010).

Denemeleri: Haziran, Tekrar (2000), *Üvey Sokak* (2005).

Ödüllerinden bazıları: *Behçet Necatigil Şiir Ödülü* (1996), *Akdeniz Altın Portakal Şiir Ödülü* (1998), *Cemal Süreya Şiir Ödülü* (2005), *Metin Altıok Şiir Ödülü* (2008).

“Şiir bizim kaderimizdir, insanın güzel kaderi”

• “Şiir neye yarar bir kelime olsun/sökemiyorsa dünyanın dilinden/aşk kalbi yerinden edemiyorsa/ve hevestir... geçiyorsa.” diyen Haydar Ergülen’e, Mahmut Temizyürek’e sorduğu bir sorudan cesaretle, Haziran Tekrardaki “Şiir, annelik sanatı” yazısına rağmen, sormak isterim, niçin şiir yazıyorsunuz?

Şiirin bir eylem olduğuna inanıyorum. Dünyanın mevcut, alışılmış, kanıksanmış, artık bir klişe hâlini almış ve adına ‘anlam’ denilen bilgisine bir itiraz olarak var şiir. İnsanın bu dünyaya gelirken ve bu dünyada yalnız olmadığını gösteren en değerli kontrat, yani anlaşma. Şair dünyaya karşı, sisteme karşı elbette karamsar, sıkıntılı olmak zorunda, ama içinde iyimser olmasını gerektiren bir şey var, şiirin güveni var. Bu nedenle şiiri hem sanat hem de hayat olarak düşünüyor, yaşıyor ve yazıyorum. Onun bir kışkırtıcı olduğunu düşünüyorum, iyiyeye ve iyiliğe kışkırtan bir yol arkadaşı, bir yoldaş. Şimdi ‘şiir yaşam sanatıdır’ desem, oradaki ‘yaşam sanatı’ sanki yeniçağın kişisel gelişim kavramlarından biri gibi anlaşılır ya da göğü delen yeni yapıların sloganiyle karıştırılır diye vazgeçiyorum bundan. Bir yaşama yolu, yaşama hâli diyebiliriz.

İlk şiirlerini yayımladığı 80’lerden bu yana ‘özel’ bir şair olarak ‘gerçeği, yalnızca gerçeği’ yazdığına inandığım, ben şairlere inanırım ve onlara inanmamız gerektiğini düşünürüm, Osman Konuk’un, anlamı ve önemi gözümde gittikçe büyüyen “Melekleri Bekletme” şiirindeki şu dizeler, “bütün çağlardan yapılmış bir an/nasıl yaşanır ona uğraşıyoruz/dilek ağacındaki yaralı abdal/balık karnındaki yunus ve ben”, aslında şairin de şiirin de ‘uğraş’ını gösteriyor bence. Bu yolculukta, ‘balığın karnındaki’ bu yolculukta, evet yalnız değiliz, şiire güveniyoruz ama onun aracılığıyla daha merhametli bir hayat olmasına uğraşıyoruz asıl olarak. İnsanın yitirdiği pek çok şey olabilir, bu kayıpların bazıları küçüktür, bazıları ise merhamet gibi, yokluğu insanın da yokluğu demek olan büyük kayıplardır. Şiir de işte biraz insanlar merhameti yitirmesin diye vardır, o yitirse insan da yiter, şiir de. Şiirin dünyaya ve bazen insana da itirazı bundandır. “Merhametten maraz doğar” dedikleri, “merhametten şiir doğar” diyemedikleri içindir. Şiir maraz değildir ama bazıları için maraza çıkarıyorsa, bu da doğasında, fitratında olduğu içindir.

Öte yandan, unutulmamalı ki dünyaya en kuvvetli, en hakiki itiraz-

Diyeceğim, anlam şiirde bir büyüğün, hocanın, şairin değil de, çocuğun varlığı ve masumiyeti kadar doğal, hakiki ve biraz da oyun gibi durmalı.

lar kadınlardan gelir, annelerden gelir. Çünkü merhamet de onlardan gelir, merhametin kaynağı da annedir. Ama merhamet, yalnızca yumuşaklık değildir, dayanma, direnme ve değiştirme gücüdür aynı zamanda. Yoksa diğer türlü 'acımak' olurdu, acır geçerlerdi dünyaya. Horlanan insana, sokaktaki hayvana, evsizede, yurtsuza, imkânsız acıyıp geçtiğimiz gibi. Şiir işte bu anlamda bir 'eylem'dir, 'merhamet'in ta kendisidir, 'merhamet eylemi'dir. Annelik de böyle bir eylem değil midir? O yüzden de şiirin bir 'annelik sanatı' olduğunu da evvelski düşünürüm. Size hayat vermiş, hayatını vermiş, sunmuş, bağışlamış bir insandır anne ve ben de onun yerine şiir yazıyorum. Onun verdiği armağan karşısında bu nedir ki?

• **İlhan Berk'in "Şiir, anlamın olmadığı yerde de işlevini sürdürür." şeklinde bir belirlemesini anımsıyorum. Siz de "İlhan Berk'e bakarak..." şiirinizde, "İlhan diyor ki: 'Gördüm boşluk boşluğa karşı.' Şiir bitti." diyorsunuz. Haydar Ergülen şiirinde anlam, nasıl bir yer, işlev üstlenir?**

'Anlamsızlık'ta bile bir 'anlam' arayanlardan değilim ama bulduğum olmuştur. En sevdiğim şair Ece Ayhan'dır ama Cahit Külebi'yi de yabana atmam. 'Yabana atmak' biraz ayıp ve fena bir deyim oldu, hatta Külebi'nin şiirinin de Ece Ayhan şiiriyle aynı yükseklikte olduğunu düşünürüm. Belki gençlikte yeterince eğilmedik üstüne, bize daha 'yeni' gelenler gözümüzü daha çok kamaştırdı ama sonraları bu deryada nice inciler olduğunu da gördük çok şükür. Hulki Aktunç 'delta' demişti, çok güzel, ben de bilmeden 'derya' dedim, umarım onun yanına yakışmıştır. İşte bu deryanın deltasında diyelim, Fethi Naci'nin "İnsan tükenmez" dediği gibi, şiir de tükenmez, anlam da tükenmez. Heves kuşu gibi bir de anlam kuşu vardır ve o da durmaz uçar, bazen de konar. Ben galiba anlamı uçarken daha çok seviyorum, ele avuca gelmezken, uçup kaçarken, yerinde duramazken, hatta yaramaz öğrenciler gibi tam toplu sınıf fotoğrafı çekilirken yer değiştirip şaka yaparken... Diyeceğim, anlam şiirde bir büyüğün, hocanın, şairin değil de, çocuğun varlığı ve masumiyeti kadar doğal, hakiki ve biraz da oyun gibi durmalı. Şiirin kendisinden bir şey olarak durmalı, onun içinden gelmeli. Bu, okuduğum, sevdiğim şiirler için de, kendi şiirlerim için de düşündüğüm şeydir. Ece Ayhan'da da bulurum İlhan Berk'te de. Yani anlam biraz haşarı, biraz yaramaz olmalı, yerinde duramamalı, 'ağır ol da anlam desin-

ler' tarzında eğitici, öğretici tarzda ol-
mamalı.

• **“Kırk şair birden olsam, ya-
zamam bir hevesi.”** diyen Haydar
Ergülen'in şiirin, sözün yetersizliğin-
den çok başka türlü bir arayış içinde
olduğunu düşünüyorum. Yanıtıyor
muyum?

İktidarsız, sınıfsız, muktediri ol-
mayan, hiyerarşinin son bulduğu, ka-
dınla erkeğin ve tabiattaki diğer canlı-
ların, hayvanların, bitkilerin birbirine
üstünlüğünün söz konusu olmadığı bir
hayat, bir dünya, bir sokak, bir ev, bir
ilişki düşlediğim için, heves de her ne
kadar sözlüklerde ve zihinlerde 'geçi-
ci arzu' olarak tanımlansa da, kaldı ki
bu tanımın doğruluğu, benim heves-
le yaşamama engel değil, ütopyanın
imkânsız olduğunu bile bile onu yaz-
maya ve yaşatmaya çalışıyorum. Ben
bunu adlandırabiliyorum ama adlan-
dırmaya gerek duymadan yaşayanlar
ya da nasıl adlandıracaklarını bilme-
yenler de aslında hevesleriyle yaşarlar.

Dünyayı ve hayatı bir armağan
gibi görüp, bana düşenin de buna yeni
bir armağan ya da armağanlarla mu-
kabele etmek olduğuna inanırım. An-
lam sadece sözcüklerin, şiirin anlamı
değildir, onlarla kurduğumuz, imal et-
tiğimiz bir anlam da bu armağanın ta
kendisidir. Öte yandan dünyaya ve bu
hayata itirazımızın da, şiirin bizzat bir
itiraz olmasının da armağan olduğunu,
en azından armağanın bir türü ya da
parçası olduğuna da inanıyorum.

Benim için mi desem bilmiyorum, bildiğim değilse de sezdiğim şudur, şiir bizim kaderimizdir, insanın güzel kaderi. Güzelden anladığım, kusursuz bir şey değildir, insanın güzelliği gibi, her şeyiyle bütün, yanlış doğrusu, gü-
nahı sevabı, zaafı gibi, kusurlu bir gü-
zellik, ki benim için hayatta ve şiirde
güzelliğin karşılığı budur. O nedenle
ben bir şair de olsam, 40 şair de olsam,
yazabileceğim şey sınırlıdır. Dünyanın
ve insanın büyük şiiri herhâlde tüm
çağlarda, tüm dillerde ve tüm şiir an-
layışlarında yazan şairlerin biriktirdiği
o büyük hazinenin kendisidir. Mirastır.
Bu bir teselli midir, olabilir. Herkesin
teselliye ihtiyacı var, şairin de, şiir ya-
zanın da.

Dünyayı ve hayatı bir armağan gibi görüp, bana düşenin de buna yeni bir armağan ya da armağanlarla mukabele etmek olduğuna inanırım.

• *Günümüzde şiirin daha az gündeme geldiğini gözlemliyoruz. Bu günümüz şiirinin hayat karşısındaki iddiasının geriye çekilmesi şeklinde okunabilir mi?*

Ben aynı kanıda değilim. Şiirin bu anlamda ne zaman geri çekilmediğini bilmiyoruz ki! Belki de Nazım Hikmet'ten ve biraz da Necip Fazıl'dan beri geri çekilmiş sayabiliriz şiiri. Garip dönemi, İkinci Yeni ve sonraki dönemler haydi haydi dâhildir öyleyse bu çekilmeye. Onlar da şiirle değil, savaşçı ve eylemci kişilikleriyle geri çekilmemiştir bana kalırsa.

Şiir hayatla birlikte seyrediyor bence, her dönemin şiiri de kendine göre oluyor. 70'li yıllarda Türkiye'nin ateşi çok yüksekti ve bu nedenle de ateşli şiirler yazıldı. 80 sonrası muhafız gücü karşısında memleket de geri çekildi, şiir de. Şimdilerde, daha doğrusu 90'lardan başlayarak Türkiye önemli değişimler, kırılmalar, kopuşlar yaşadı, yaşıyor. Ve bunun da yeni bir medyası, medyaları var. Şiir de eleştirisine oradan devam ediyor. Şiirde bir medya birliğinin yanı sıra, bir eleştiri ortaklığına da rastlıyoruz. Kaldı ki yaşanan toplumsal olaylar, her şiirde ve herkesin şiirinde farklı da olsa

tepkiler buluyor. Ve şiir her zamankinden daha az değil, daha çok okunuyor. Buna kitap satışları da dâhil. Bir de internetin gücünü ekleyin. Çeşitli etkinlikler, buluşmalar, festivaller... İnsan bazen memleket "Şiiristan" mı oldu diye düşünüyor! Yani beis yok, yeis de yok! Su gibi, şiir de çatlağını bulur, diyelim...

• *Metafizik, mistik veçhesi güçlü bir şairsiniz. Tasavvuf Haydar Ergülen şiiri için ne anlama geliyor?*

Şiirin şaire de okura da metafizik ürpertiler duyurduğunu ve duyurması gerektiğini düşünürüm, duyarım. Şairin dünya görüşünden ve inancından bağımsız olarak, şiirin metafizik bir tarafı vardır ve bu şaire rağmen şiirde var olur. Sosyalist dünya görüşüne sahip pek çok şairin şiirinde de karşılırsınız bununla, başta Fazıl Hüsni Dağlarca olmak üzere. Benim tasavvufu ilişkim, kuşkusuz kendi kültürümden başlıyor, öncelikle Alevi-Bektaşî tasavvufundan kaynaklanıyor. Yunus Emre, Hacı Bektaş Veli'den başlayıp İbn Arabî'yle süren bir yol ve hâl bu.

Öte yandan şiirle insan arasındaki ilişki ya da yakınlık, diyalektik bir oluş. Biraz determinizm de var bunun içinde, yani olmaması düşünülemez bir ilişki ve yakınlık. Hayatında şiirle hiç teması olmamış bir insanın varlığını tasavvur edemiyorum. Belki farkında değildir ama olmuştur. Şiirin bu tarafı diyalektik geliyor bana. Öte

yandan duyurdukları, çağrıştırdıkları, genişlettikleri, yükselttikleri şeyler bakımından da göksel bir yan buluyorum şiirde. Okurken de ve bazen yazarken de...

• **“madımak otelinden savrulan küller/ belki şehirlerde mavi bir şiir olur” ve “öyle bir ‘baba’mız var ki Hrant, hepimiz yetimiz” diyen Haydar Ergülen şiiri Türkiye’nin ahvaliyle nasıl bir ilişki içindedir?**

İki cinayet, iki vahşet. Hiç kimse hiçbirini için bir açıklama getirmeye çalışmasın, hele şairler hiç! Sebebi, gerekçesi ne olursa olsun, bir otelde 35 canı yakmanın hiçbir açıklaması olamaz, Tanrı katında da günahdır, kul katında da. Madımak katliamı neyse Başbağlar katliamı da odur benim için, Hrant Dink’in öldürülmesi de. Ben birbirimizle ahbablık, arkadaşlık, yoldaşlık, dostluk ederken, yakınlık kurarken, bunları kınamadan kurulacak yakınlıklara razı değilim. Bir defa şairin de razı olmaması gerek. Evet şair de bir görüşün, bir inancın insanıdır ama hangi görüşte, hangi inançta olursak olalım, cinayet karşısında tarafımız tek ve aynı olmalı! Başka türlü bakanların, bu cinayetlerle ilgili ‘ironik’ davrananların, sessiz kalanların, cümlesine ‘ama...’ diye başlayanların ne şairliği ilgilendirir beni, ne de şiiri. Geçmişte çok sevdiğim büyük şiirler yazmış olsalar bile! Bilemiyorum belki ben onlar kadar zeki olmadığım için, yaptıkları ‘ironi’yi de anlamıyor olabilirim, ama bu katliamlar üstüne de ‘ironi’ yapılabilir mi, bundan hiç kuşum yok, asla yapılamaz! Böyle. Şiirin öncelikle şairini terbiye et-

mesi gerektiğine hep inandım, öncelikle yazan kişiyi iyileştirebilir, teselli edebilir, onun merhametini güçlendirir, azsa da çoğaltır. Tabii herkes şiire farklı bakar ve sanıyorum toplumsal yaralar, travmalar karşısında da, bizi birbirimizden ayıran yaklaşımlar, tepkiler, aynı zamanda bizim, şiire bakıştaki farklılıklarımızın da eseridir.

• *Şiirimiz özellikle Batı şiiriyle yakın ilişkiler kurduğu dönemde edebiyatımız için kurucu bir tür olma özelliğini de taşıyordu. Şiirimizdeki güçlü yerlilik iddiasının gözlemlendiği günümüzde ise şiir, kurucu tür olma iddiasını da yitirdi. Bilmiyorum katılır mısınız?*

Bilmiyorum sorunuzun yanıtı sayılır mı ama benim şöyle bir düşüncem var: Şiir hem kurucu güç, hem öncü, hem de galiba bunun doğal bir sonucu olarak ‘otorite olma’, iktidar olma gibi makro kaygılar ve iddialardan uzaklaştı. Kuşkusuz bunun siyasal olanla da doğrudan bir bağı var.

‘Alternatif’ diyebileceğimiz bir alanda şimdi şiir ve bu alanda bir konum yok. Eşitlenen, daha demokratik bir yapıya kavuşan bir yazı ve şiir anlayışından söz ediyorum. Yukarıda ‘şiirin çekilmesi’ ya da ‘geri çekilme’ olarak belirttiğiniz durumu belki de böyle açıklama imkânı var. Şiir geri çekilmiyor da, daha çok insana çekiliyor belki, insanın içine çekiliyor.

• *Henüz 1981’de yazdığınız “Portakal Çiçekleriyle Örülmeyen Bir Kar Şiiri”nde, “imgelerden boğulduk şiir de ben de” diyorsunuz. Bu şiirimizin genel eğilimlerine yöneltmiş bir eleştiri şeklinde de anlaşılabilir mi?*

Bu dize de imgeye dâhildir belki kim bilir! İroni gibi imgeyi de gerçek olarak düşünüyorum! O nedenle bazen gerçeğin insanı yorması, boğması gibi, imge de bir gerçeklik biçimi olarak şiiri boğmuş olabilir, ben de o sırada öyle hissetmiş olabilirim. İlk şiir kitabım *Karşılığını Bulamamış*

Sorular 1981 sonunda yayımlandı, o günden beri imgeyle aram hayli sıcağıdır. Belki imge anlayışında yıllar içinde değişimler olmuştur, imgenin gerçek olduğu noktasına kadar değişmiştir hatta.

Bir de benim genellikle genel eleştiriler yapma gibi bir eğilimim yoktur, bu toptancılık olurdu. En uzak olduğum şiir dönemlerinde, anlayışlarında bile seveceğim, besleneceğim, esinlenip etkileneceğim şeyler bulurum.

• ***Şair egosunun hikâyeci, romançı egosundan çok daha güçlü olduğu ve edebiyatın en kötümser zümresini şairlerin oluşturduğu şekliindeki bir yargı için ne dersiniz?***

Öyle diyorlar, eh şairler de bu yargıyı haklı çıkarmak ya da güçlendirmek için ellerinden geleni yapıyorlar! Burada da şiir anlayışlarının farklılığından kaynaklanan görüşler, tutumlar ve davranışlar var. Mesela ben, şairlerin yalnız olduğuna ve yalnızlığı sevdiğine dair tevatüre inanmam! Tevatür, işte dedim bile! Bu yakıştırma daha çok okurlardan ve şairliği bir meslek olarak görüp bunun için çok çabalayanlardan gelir. Romantik değil ama ‘duygucu’ bir yaklaşımın doğal sonucudur bu da. Şiirin başta şairini yalnız bırakmadığına inanırım. Dünyaya gelirken bize yolluk ya da armağan olarak verilen şeyin, şiirin, aynı zamanda bir rehber, bir dünya kılavuzu olduğuna da inanırım. O yüzden hiç

Şiirin şaire de okura da metafizik ürpertiler duyurduğunu ve duyurması gerektiğini düşünürüm, duyuram. Şairin dünya görüşünden ve inancından bağımsız olarak, şiirin metafizik bir tarafı vardır ve bu şaire rağmen şiirde var olur.

yalnızlık çekmedim. Belki ben de zaman zaman ‘şairin iğvası’na uyup, kanıp, şairin ve şiirin yalnızlığından dem vurmuşumdur, hatta ve hatta kimi şiir yazılarımı Şiir Gibi Yalnız (Mühür Y., 2012) adlı bir kitapta toplamışım ama doğrusunu söylemek gerekirse, şiirin insanı yalnız bırakmamak için olduğuna inanırım. Kendimi de, hani ‘endişeli modern’ deyimi gibi, ‘kaygılı iyimser’ olarak görürüm. ‘Kaygılı’ olmam yapımdan, ‘iyimser’ olmak da şiirden diyelim!

• ***Cemal Süreya Şiir Ödülü de alan “keder gibi ödünç” için daha kişisel bir kitap dediğinizi anımsıyorum. Daha sonra gelen “Zarf” ve “üzgün kediler gazeli”ne rağmen “keder gibi ödünç”ün daha kişisel olma iddiası sürüyor mu?***

İddia değil ama öyle düşünüyorum hâlâ. Daha içsel bir macera diyelim, içsel olanla daha hemhâl olma hâli. ‘Ödünç’ duygusunun daha temel olarak yer ettiği bir kitap. Kendimi, şiiri, şiirle ilişkimi daha yakından görmeye, sezmeye çalıştığım bir toplam. Özellikle bu kitapta yer alan “Dünya-

nın Diline Düşme Yoksulsan” başlıklı şiir, bu dediklerime bir örnektir. Şiir bize ne yapar, o olmazsa ne yaparız, onun olması için ne yaparız, şiir niye, şiir ile insandaki ‘ile’ niye, dünyanın diline düşmek, insanın dili olmak... Bir hesaplaşma değil ama bir arama araştırma kitabı. Yaşım az değil, 58 yaşımdayım ama galiba henüz büyüemedim. Büyüyünce ne olacak, neler olacak, onu da pek bildiğim söyleyemez. İşte neredeyse belirttiğim bu kaygılar kadar kişisel bir kitap *Keder Gibi Ödünç*. Yani bu cümleleri de adeta o kitaptan ‘ödünç’ almış gibiyim. Ne dersiniz, benim de böylece ‘organik’ bir kitabım olmuş sayılır mı?

• **“Örtü” şiiri ve o şiirin can damarı olan “çıplağız, gözlerimizden başka örtü yok bize.” dizesi kanımca bütün şiirlerinizin kılcallarında hep dolaşan bir dize oldu. Şiiri, dahası bu dizeyi nasıl yazdığınızı anlatmanızı istesem.**

İnsan gençken daha uzun yaşadığını, daha çok şey gördüğünü, her şeyi değil ama epey şey bildiğini, tecrübe kazandığını düşünür. ‘Gençlik felsefesi’ diyelim buna, şair olsun olmasın her gencin başından geçer. Kuşağımın önde gelen şairlerinden ve benim de şiirini çok önemli bulduğum kadim arkadaşım Orhan Alkaya’nın hiç unutmadığım, sık sık tekrarladığım, ve benim için artık neredeyse bir ‘hikmet’ niteliğini kazanmış bulunan bir dizesi vardır: “İnsan ilkin usta olur

sonra sonra çirak” der. Bu duyguya da ayrıca çok hürmet ettiğimi belirtmek isterim. Sonra sonra işte aslında çirak olduğunuzu anlıyorsunuz, mesela bana bunu en çok anlatan şey şiirdir. Elbette kendi yazdığım şiirler değil, başkalarının şiirleri, okuduğum şiirler. Yaşlandıkça daha az şey bildiğinizi, hem o kadar şeyi bilmek de gerekmediğini, neredeyse hiçbir şeyi doğru dürüst tecrübe etmemiş olduğunuzu da anlıyorsunuz. Neyse, önemli olan geç kalmış olmamak. Ben de, dediğim gibi, başka şiirler aracılığıyla bunu fark edeli epey oldu.

Tesadüfen diyelim, aslında şimdilerde söylemem gereken bu dizeyi o zamanlar söylemişim, hayli gençken ve ‘usta bir şair’ken yani! Ünlem koymalıyım da, buradaki ustalığın ve şairin dalgasını geçtiğim anlaşılmalı! Nasıl yazdığımı bilmiyorum ama bu dizedeki duygunun ve varsa düşüncenin hâlâ sürdüğünü, bir anlamda kendi yazdığım dizeye katıldığımı söyleyebilirim.

• **Bunca yılın ardından suskunluğunu da şiire dönüştüren Haydar Ergülen’in “Yaşlı bir köpek şimdi şiirim/ne kulağı duyuyor ne yüreği” dizesiyle şiirine haksızlık ettiğini düşünüyorum.**

Bazen olur. İnsan artık şiir yazamayacağını düşünür, yazmazsam ölmezdim ama artık bir daha şiir yazamayacağım duygusu insanı yorar. Demek ki o zamanların birinde kendime, yaşlı bir köpeğe acıdığım gibi acıma-

şım ve moda deyimle ‘empati’ yapmış olmalıyım ki bu dizeler çıkmış ortaya. Üstelik kendi şiirlerim için kuvvetli bir biçimde şöyle düşündüğümü hatırlıyorum: Uçak kalktıktan sonra, epey bir zaman burnunun dikine gider, sonra eriştiği yükseklikte düz olarak uçmaya başlar, galiba ‘hava boşluğuna tutunmak’ deniliyor buna da. Ben bu boşluğa tutundum ya da yerleştim ama yolculuğum epey sarsıntılı geçiyor, sallana sallana, ine çıka, türbülansa girerek gidiyor uçak, düşebilir de, sert bir şekilde inebilir de.

• *Şiirin uzun saçlı kız kardeşi öykü dururken siz “Haziran Tekrar”, “Trenler De Ahşaptır”, “Derdini Anlatamayanlar İçin Ansiklopedi: Paradoks Diyalektika” gibi oldukça kıymetli deneme kitapları yazdınız. “Muzaffer ol düzyazı/yenilenler şiiridir!” diyen Haydar Ergülen’in yazın yolculuğunda şiir, deneme ilişkisini sormak isterim.*

Hikâye yazamadığım için şiir yazdığımı çok söyledim! Hikâyeci olmak istiyordum, beceremedim, şiir yazmaya başladım. Bir daha da bırakmadım. Denemeyi oldum olası severim. Okumasını çok severdim sonraları yazmayı da sevdim. Bir yerde de söylemişim, deneme yazmak şiire de iyi geliyor. Daha az şiir yazıyorum böylece! Sevdiğim temaları denemeye de taşıyorum, böylece şiirle deneme arasında da bir akrabalık kurulmuş oluyor kendiliğinden. Yazma sevgisi

diyelim, hatta biraz da tutkusu, deneme o yüzden var. Ayrıca şiir ve deneme, ikisi de herkesin yazabileceği türden şeyler, düğün bayram gibi diyelim, ben de birlikte, topluca, imeceyle yapılan işleri sevdiğim için, herkesten biri olarak, şiirin de denemenin de bir ucundan tutmuş gibi hissediyorum kendimi. Cem olmak duygusu. Toplanmak, cem kurmak. Başkaları şiir yazdığı için şiir yazmak ya da deneme yazmak. Başkaları en çok bunları yazıyor, ben de o çoğunluktan biri olarak bunları yazıyorum. Edebiyatta, şiirde, sanatta, o çok yaygın ve seçkin bir tutum olan ‘sanatçı azınlıktır, yazar azınlıktadır’ yazıklanması gibi gözükenden kibirden de, büyüklenmeden de hazzetmem. Doğal bir iş yapıyoruz sonuçta, yazıyoruz.

Şiiri de son zamanlarda ‘deneme’ olarak adlandırdığımı ve aslında bir adı, tanıımı olacaksa böyle olması gerektiğini söylemiş miydim? Bence asıl deneme, şiiirdir.

• *Hem 2008 Metin Altıok Şiir Ödüllü “üzgün kediler gazeli” hem de “zarf” okurun ilgiyle karşıladığı bir yapıtlar oldu. Bu durum Haydar Ergülen şiiirinin bilinmesi, tanınmasıyla mı ilgili, yoksa bu kitaplar özelinde bir durum mu söz konusu?*

Şiir kitaplarımın kapakları arasında, hatta tüm kitaplarımın diyelim, en beğendiğim Zarf’ın kapağıdır. Okuyucular da beğenmiş olmalı ki 10 günde 2 baskı yaptı. Sonra yeni baskılar yaptı. Kitapla ilgili ilk övgüler, galiba sonraki övgüler de hep kapağıyla ilgili

oldu. Sanıyorum sonra da böyle sürdü gitti. Şiir biraz da böyle bir şey galiba. Bazen bir tek dize beğenilir, bazen şiiirin adı ya da kitabın adı. Yani şiiiri beğenmek ve sevmek için pek çok vesile vardır, yeter ki sevmeye açık olalım.

Üzgün Kediler Gazeli de adıyla sevilen bir kitap oldu, Üzgünlük ve kedi. Eh insanı bir şiir kitabını okumaya itecek ya da sevk edecek iki şey. Sonra şöyle düşünmeye başladım. Galiba bazı şiir kitapları da müzik albümleri gibi. Hani içlerinde 1-2 iyi şarkı olur, dillere dolaşacak şarkılar olur, ama siz albümü alırsınız, diğer şarkıları da almış olursunuz böylece, pek dinlemezsiniz de. Şiir kitaplarında da oluyor, okuyucu içinden 3-4 şiiri sevip, internette, sosyal medyada paylaşmaya başlayınca birdenbire kitabın tamamı çok iyi şiirlerden oluşmuş gibi, satın almaya başlıyor. Böyle bir hikâye işte. Sonra da adınız duyulmaya başlıyor, başka kitaplarınızı da merak ediyorlar, eh her kitapta da 2-3 sevecekleri şiir çıkınca o kitabı da önermeye başlıyorlar, öyle öyle...

• *“üzgün kediler gazeli”nde yer alan Kırık Nefes’te, “ben kendimi senin için aldattım” derken başka bir şiirinizde, “yalandan ilk kurtarılacak şey senin kalbindir” diyorsunuz. Aslında ilk bakışta sanki birbirlerinin tersi anlamlar barındığı izlenimi veren bu dizeler, üzerine biraz düşünlüğünde birbirlerini tamamlar nitelikte. Şairin hakikatle, kendisiyle*

le kurması gereken ilişki anlamında neler söylemek istersiniz?

Şiirin, tıpkı hayat gibi, oyun ve hakikat üzerine kurulu olduğunu düşünüyorum. Oyun nasıl hakikatin bir parçasıysa, hakikat da oyunun bir parçası. Yoksa ikisi de katlanılmaz olurdu. İşte şiir biraz değil, çokça bunun için var. Hakikatli bir oyun içinde olduğunuzu biliyorsunuz ve oyun olmasaydı hakikatin da olmayacağını hissediyorsunuz. Şiirin hem çocukluğa dönme ama hem de aynı anda büyüme çabası olması belki de bu yüzden. Şiirin diyalektik olduğuna dair bir gösterge bu aynı zamanda da. Şiirin, saf şiirin diyelim, kendisi ‘imkansız’ bir şey olduğu için, şiir ‘imkansız’ı da araştıran, yoklayan bir gezme ve sezme hâli.

● ***“Çöller Gazeli”nde “vaktinde hiç oldum ben, yokluğum bana yeter” dizesi, “Kırk şair birden olsam, yazamam bir hevesi” dizesiyle birlikte okunabilir mi? Her iki dize benzer duyarlıklar içinde mi yazıldı?***

Çok genç yaşta yitirdiğimiz şair arkadaşım Cenk Koyuncu’nun unutamadığım bir dizesi vardır: *“Hiçbir şeyim yoktu benim, her şeyimi aldılar!”* Andığınız ilk dize nedense daha çok bu dizeyi hatırlattı bana. *Eskiden Terzi* kitabımda yer alan “Zıp Zıp” şiirimdeki *“keşke sen de bu kadar benzemeseydin/benim yokluğuna bile inanamadığım şeye”* dizelerini de hatırlattı bana.

● ***“zarf”, “Mektup Neresi” adlı henüz ilk şiirinden itibaren eski aşkların sızısına benzer şu dizelerle, “Bir zarf açılınca/içi açılıyorsa kelimele- rin/ mektup odur/ Bir zarf kapanınca/ dışarıda kalıyorsa bazı kelimeler/ mektup odur” başlıyor. “Sonsuz Turne” adlı şiirinizdeki “İnsan kapalı bir mektup gibi sonsuza gider” dizesinin soru üzerine düşen koyu gölgesine karşın yine de sormak isterim: Aslında hepimiz birbirimiz için bazen zarf, bazen mazruf bazen de mektup değil miyiz?***

“İnsanın en önemli özelliği tahmin edilemez oluşudur” sözünü biliyorum da, kimin söylediğini hatırlamıyorum. Dünyadan ve insandan umudumu yitirmedim ama galiba insanların “konuşa konuşa” anlaşacağına dair inancım eskisi kadar kuvvetli değil. Sorunuzun bana bunları niye hatırlattığını ise bilmiyorum ve bu bana ilginç geldi.

● ***“zarf”ın en etkileyici şiirlerinden biri de “Halet-i Ruhiye”. Eski bir şiirinizi, yeni dizelerle yepyeni bir duyarlılık içinde tamamlıyorsunuz. Aslında bu Haydar Ergülen şiirinin mazrufunun ne kadar sağlam ve zinde olduğunu da gösteriyor. Niçin eski bir şiirinizi yeniden tamamlamak istediniz?***

Şiir bir süreklilik hâli, seferilik hâli. Ruh devri gibi. Bir şiir yazıyorsunuz ve bu şiiri bir yerden hatırlıyorsunuz. Bir başkasının şiiri gibi hatırladı-

ğınız da oluyor. Sonra buluyorsunuz, çok zaman önce yazıp yayımlayıp kitaba da aldığımız bir şiiri hatırlatıyor yeni şiiriniz. Şiir belki yıllar sonra yazılan bu yeni şiirde bitiyor, belki de asıl o zaman başlıyor. Şair hayattayken şiirini değiştirebilir, ama öldükten sonra müdahale edilmemeli. Ben epey zamandır söylediğim bir girişimi bu kış gerçekleştirmek istiyorum. Birkaç yerde de söyledim. Ölüm Bir Skandal adlı, yeni baskısı yakınlarda yapılan kitabımı yeniden yazmak ve başka bir adla yayımlamak istiyorum. Yeniden yazılan bir kitap, yeni ya da başka bir kitap olacaktır. Bunu hem, cina-

yetle ve ölümle uğraştığım bu kitabın daha iyi bir kitap olması için, hem de bir deneme olarak yapmak istiyorum, adı da hazır: *Bir Göçmen Sayılımı Bu Dünyada*.

• **Birçok ustaya şiir ithaf ettiniz, onlar için şiir yazdınız. Genç şairleri de izlediğinizi biliyorum. 2013 yılı içinde en beğendiğiniz şiir kitabı hangisi oldu?**

Şeref Bilsel’den Betül Dünder’e, Emel İrtem’e, Mustafa Fırat’tan Nurduran Duman’a çok iyi kitaplar okudum bu yıl. 80. yaşlarını harika kitaplarla kutlayan iki şairin, Gülten Akın’ın *Beni Sorarsan* kitabı ile Cevat Çapan’ın *Su Sesi* beni özellikle etkileyen iki yepyeni kitap oldu. Çok kitap var severek okuduğum bu yıl, ilk elde aklıma gelenler bunlar.

• **İlk dize üzerine çok şey söylediniz, ben ise son soru olması nedeniyle sizinle son dizeyi konuşmak isterim.**

Filmlerde ‘mutlu son’u çok severim, ben de yazdığım şiir iyi bitsin diye kimi kitaplarımda özel çaba gösterdim, *40 Şiir Ve Bir...* kitabım gibi. Şiir geleneğimizin de bunda etkisi, katkısı olmuştur diyebilirim, sözgelimi şu son dizelerde olduğu gibi, “*sen-siz gemiler değil hem/sular bile yanar şimdi*”.